

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МИКОЛАЄНКО НАДІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 378.126:070.421

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ РЕДАКТОРІВ
ДИТЯЧИХ ОСВІТНІХ ВИДАНЬ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент
Сидорчук Нінель Герандівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хомич Лідія Олексіївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України,
заступник директора з наукової роботи
(м. Київ);

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент
Вернигора Ніна Миколаївна,
Київський гуманітарний інститут
імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри видавничої справи.

Захист відбудеться 25 вересня 2017 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40).

Автореферат розісланий 23 серпня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В епоху інформаційних технологій, безперервного зростання потоку інформації виникає потреба оптимізації джерел її отримання в загальному контексті сучасних форм нагромадження, зберігання, трансляції знань новим поколінням. Про роль і місце книги у глобалізованому суспільстві зазначено у нормативних галузевих документах: Законі України "Про видавничу справу" (1997); указах Президента України "Про додаткові заходи державної підтримки книговидавництва і розповсюдження" (2000), "Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги" (2006), "Про Державну премію України в галузі освіти" (2010); Концепції Кабінету Міністрів України "Державна цільова національно-культурна програма популяризації вітчизняної книговидавничої продукції та читання на 2013 – 2017 роки".

Необхідність створення якісних видань набуває особливого значення й у зв'язку зі зменшенням ролі книги у процесі пізнання навколишнього світу дитиною, що вимагає розробки сучасних стратегій розвитку педагогічної науки і практики. Відповідно актуалізується проблема покращення практичної підготовки майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як вагомого фактору, що впливає на підвищення якості дитячої книги.

Вивчення наукової літератури й досвіду роботи видавництва засвідчило, що на етапі трансформації книжкової продукції наявний рівень "редакторського портфелю" як комплексного показника ефективності професійної діяльності фахівців редакторсько-видавничого профілю не відповідає їх реальному потенціалу у розв'язанні актуалізованої проблеми. Вирішення окреслених завдань є можливим за умови вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців редакторсько-видавничого профілю шляхом формування їхньої професійної культури.

Теоретико-методологічні та історіографічні аспекти проблеми професійної підготовки фахівця висвітлено у працях О. Є. Антонової, С. С. Вітвицької, С. У. Гончаренка, Н. М. Дем'яненко, О. А. Дубасенюк, В. І. Лугового, Н. Г. Ничкало. Вивченням історичних, соціальних, культурологічних умов становлення фахівців із видавничої справи та редагування займалися такі науковці як Н. М. Вернигора, Е. І. Огар, І. Л. Побідаш, М. С. Тимошик. Теоретичні й практичні основи професійної підготовки майбутніх редакторів досліджували Ю. П. Єлісовенко, Н. В. Зелінська, А. О. Капелюшний, А. І. Мамалига, В. В. Різун, В. І. Теремко та ін.

Проблема формування й розвитку професійної культури фахівців знайшла своє відображення у таких напрямках теоретичного розгляду: професійна культура в сучасній філософії освіти (В. П. Андрущенко, А. А. Герасимчук, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, П. Ю. Саух); аналіз складових компонентів професійної культури фахівця (А. В. Бичок, Т. І. Бугайова, Л. Є. Висоцька, В. А. Костенко, Ю. В. Ситникова, Т. П. Спіріна); педагогічні умови розвитку професійної культури (С. Г. Забрєдовський, О. П. Колосок, Л. О. Хомич); формування професійної культури на засадах вимог європейського освітнього

простору (І. В. Васютенкова, Л. І. Воротняк, Л. Л. Данілова, Л. Є. Перетяга, Н. Г. Сидорчук) та ін.

Водночас, актуальність проблеми дослідження засвідчила наявність *протиріч між*: зростаючою потребою суспільства в якісних дитячих виданнях та існуючою практикою впровадження фахівцями редакторсько-видавничого профілю традиційних підходів до роботи з книжковою продукцією; соціальним замовленням на підготовку редактора дитячих освітніх видань та діючою системою підготовки студентів у ВНЗ; особливостями діяльності фахівця і системою його підготовки, яка повною мірою не забезпечує умов творчого, культурного розвитку особистості; наявним науковим і практичним потенціалом професійної культури фахівців видавничої справи та відсутністю теоретично обґрунтованої моделі її формування.

Актуальність окресленої проблеми і доцільність її наукової розробки зумовили вибір теми дослідження: **"Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки"**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка "Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти" (Державний реєстраційний номер 0110 У 002274). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 22. 02. 2012 р.) та узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 27. 03. 2012 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Охарактеризувати становлення та розвиток дитячих освітніх видань з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду книжкових заходів щодо освітньої дитячої видавничої продукції.
2. Здійснити теоретико-методологічний аналіз проблеми дитячих освітніх видань як сучасного інтелектуально-матеріального ресурсу.
3. Науково обґрунтувати й розробити структуру професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань в умовах сучасного книжкового ринку.
4. Визначити критерії, показники та рівні сформованості професійної культури майбутніх редакторів у визначеному напрямі.
5. Розробити й експериментально перевірити ефективність авторської моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у ВНЗ.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

Для досягнення мети та реалізації завдань дослідження застосовано комплекс **методів**: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – з метою вивчення філософської, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури та нормативних документів відповідно до об'єкта та предмета дослідження, здійснення аналізу базових понять та виявлення взаємозв'язків між ними; *емпіричні* (анкетування, спостереження, опитування, бесіда, самооцінка, тестування) – для визначення стану сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань на всіх етапах дослідження; педагогічний експеримент (констатувальний, діагностувальний та формувальний етапи) – з метою перевірки ефективності впровадження розробленої моделі у вищих навчальних закладах; *методи математичної статистики* – для проведення аналізу отриманих результатів на основі встановлення кількісних показників оцінювання досліджуваного явища та підтвердження їх вірогідності.

Експериментальна база дослідження. Дослідницько-експериментальна робота виконувалася на базі Ужгородського національного університету, Запорізького національного університету, Житомирського державного університету імені Івана Франка. На різних етапах дослідження експериментальною роботою було охоплено 252 респонденти, серед яких 69 фахівців редакторсько-видавничої галузі та 183 студенти.

Організація та основні етапи дослідження. Дослідження проводилося впродовж 2012 – 2017 років та охоплювало чотири етапи науково-педагогічного пошуку.

На *теоретико-пошуковому* етапі (2012 – 2013 рр.) здійснено аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; розроблено програму, визначено методи експериментальної роботи.

На *аналітико-діагностувальному* етапі (2013 – 2014 рр.) розроблено структуру професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань; визначено критерії та показники її сформованості; проведено констатувальний етап експерименту.

На *дослідно-експериментальному* етапі (2014 – 2016 рр.) розроблено, впроваджено та експериментально перевірено ефективність моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки.

На *узагальнюючому* етапі (2016 – 2017 рр.) здійснено інтерпретацію та оформлення результатів дослідження; сформульовано висновки; визначено перспективи подальших наукових досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: *вперше* на основі вивчення історії становлення та розвитку дитячих

освітніх видань подано авторську періодизацію трансформації дитячої книги; розроблено структуру та окреслено компоненти професійної культури редакторів дитячих освітніх видань, механізми їх функціонування; охарактеризовано специфіку формування професійної культури в системі фахової підготовки майбутніх редакторів дитячих освітніх видань; теоретично обґрунтовано модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки; *удосконалено* зміст, форми та методи професійної підготовки майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, а також критерії, показники й рівні сформованості їхньої професійної культури; уточнено сутність базових понять дослідження ("дитячі освітні видання", "редакторська діяльність", "професійна культура редакторів дитячих освітніх видань"); *подальшого розвитку* набули концептуальні положення щодо проблеми формування та вдосконалення професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань в умовах ВНЗ; підготовці та реалізації спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань" для студентів редакторського профілю, опублікуванні навчальних посібників "Редакторський словник", "Дитячі освітні видання: від поняття до класифікації"; започаткуванні видання науково-методичного журналу "Редакторська скриня" як навчально-методичного друкованого засобу редакторсько-видавничого фаху ННІ філології та журналістики ЖДУ ім. І. Франка. Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів з метою вдосконалення змісту і процесу професійної підготовки редакторів, а також фахівцями редакторсько-видавничого профілю.

На Міжнародному рівні презентовано теоретичні й практичні засади редакторської діяльності в Україні та модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки під час навчання у XXV Jubileuszowej Wschodniej Szkoły Letniej (XXV Східноєвропейській літній школі) Варшавського університету (Диплом № 11 (601) від 21. 07. 2015).

Результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 1/653 від 23. 09. 2015), Ужгородського національного університету (довідка № 3877/01-27 від 23. 11. 2015), Запорізького національного університету (довідка № 01-15/325 від 29. 12. 2016).

Апробація результатів дисертаційної роботи відбувалася шляхом обговорення доповідей, повідомлень на наукових конференціях, зокрема, *міжнародних*: "Наука і вища освіта" (Запоріжжя, 2012), "Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку" (Житомир, 2012); "Становлення особистості професіонала: перспективи і розвиток" (Одеса, 2012), "Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства" (Харків, 2013), "Тенденції, проблеми та перспективи розвитку наукових досліджень" (Донецьк, 2013), "Психологія та

педагогіка у системі сучасного наукового знання" (Донецьк, 2013), "Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах" (Житомир, 2014); "Формування професійної майстерності майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу" (Житомир, 2016); *всеукраїнських*: "Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі" (Кременець, 2011), "Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців" (Хмельницький, 2013), "Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук" (Дніпропетровськ, 2014), "Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку" (Вінниця, 2014); науково-практичній Інтернет-конференції "Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події" (Львів, 2015); *міжвузівських*: "Організаційно-педагогічні аспекти формування та розвитку майбутнього фахівця" (Євпаторія, 2013); науково-методологічних *семінарах* кафедри педагогіки (2011-2016 рр.), *майстер-класах* кафедри видавничої справи, редагування, основ журналістики та філології (2011-2017 рр.) Житомирського державного університету імені Івана Франка, а також на заняттях *гуртка* "Редакторська майстерність" і обласному *турнірі* "Юний журналіст".

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлені в 36 одноосібних публікаціях, серед яких: 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України; 2 – у зарубіжних фахових періодичних виданнях, 1 розділ колективної монографії, 2 навчальних посібника, 3 навчально-методичних журнали "Редакторська скриня", 23 статті – у збірниках наукових праць і матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 230 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 198 сторінках. Обсяг додатків – 32 сторінки. Робота містить 17 таблиць та 11 рисунків. Список використаних джерел складається з 323 найменувань, із них 12 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження; визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, експериментальну базу, методи та етапи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення; представлено результати апробації.

У першому розділі – "**Історико-педагогічні й теоретичні передумови розвитку дитячих освітніх видань**" – здійснено історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку дитячих освітніх видань як теоретичне підґрунтя актуалізованої проблеми; проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід у контексті трансформації освітньої дитячої видавничої продукції; визначено теоретико-методологічні засади проблеми розвитку дитячих освітніх видань.

Із позиції реалізації принципу діячності охарактеризовано еволюцію дитячих освітніх видань. На основі аналізу класифікацій становлення

книговидання М. Маклюена, Р. Ескарпі, М. Ю. Брайчевського, Н. М. Вернигори подано *авторську періодизацію* розвитку дитячих освітніх видань з урахуванням способів виготовлення книги, яка включає ряд етапів: I – зародження процесу книготворення (загальні світові ознаки – X ст. – кін. XIII ст.); II – появи книгодрукування (розвиток світських і релігійних видань – XIV ст. – XVII ст.); III – становлення та розвитку дитячих видань у контексті урізноманітнення їх типології, тематики, жанрів – XVIII ст. – XIX ст.); IV – розширення спектру дитячих видань на книжковому ринку (XX ст. – XXI ст.).

З'ясовано, що трансформація книжкової продукції визначається конкретно-історичними, соціально-економічними, культурологічними умовами розвитку суспільства та, відповідно, окреслює постійну необхідність підвищення якості дитячих освітніх видань. На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду актуалізовано роль і значення книжкових виставок-ярмарок як потужного соціокультурного феномена популяризації видавничої продукції.

Зважаючи на складність, багатогранність та міждисциплінарний статус зазначеної проблеми представлено систему методологічних підходів до реалізації експериментальної роботи: від теоретичного пошуку образу досліджуваного явища (розробки структури професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань) до його наукового обґрунтування та впровадження у діяльність вищих навчальних закладів. Домінантою формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як процесу складної комунікації обрано "теорію культурної грамотності", яка забезпечує можливість побудови перспективи концептуальної грамотності в умовах сучасного книжкового ринку.

У межах дослідження "*дитячі освітні видання*" тлумачаться як інтелектуально-матеріальні ресурси, використання яких сприяє формуванню особистості дитини, її розвитку, підвищення ефективності навчання та виховання на основі психолого-педагогічних особливостей і вікової диференціації.

З урахуванням авторських класифікацій дитячих освітніх видань розширено їх спектр на сучасному книжковому ринку: нормативні дитячі освітні видання (буквар / абетка, підручник, навчальний посібник, практикум, хрестоматія); довідкові дитячі освітні видання (словник, енциклопедія, довідник, атлас); періодичні дитячі освітні видання (журнал / часопис); художньо-авторські дитячі освітні видання (розмальовка / розфарбовка, книжка-іграшка).

У другому розділі – "**Структура та особливості професійної культури редакторів дитячих освітніх видань в умовах модернізації сучасної освіти**" – охарактеризовано теоретичні та практичні засади редакторської діяльності в умовах підвищення якості друкованих видань; розроблено й обґрунтовано структуру професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань; визначено її критерії, показники та рівні сформованості;

представлено модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як засіб підвищення якості їх професійної діяльності.

У результаті проведеного категоріального аналізу досліджуваної проблеми на концептуальному й нормативно-організаційному рівнях уточнено сутність поняття "*редакторська діяльність*", яка розглядається як регулятивно-творчий процес взаємодії її суб'єкта (редактор) й об'єкта (авторський текст), що здійснюється відповідно до загальнокультурних та етичних вимог соціуму з урахуванням сучасних тенденцій розвитку видавничої галузі.

Підґрунтям для поєднання нормативного і творчого підходу у редакторській діяльності визначено культурологічну складову. У результаті здійсненого наукового пошуку сучасна *професійна культура майбутніх редакторів дитячих освітніх видань* визначається як інтегральна характеристика професійного розвитку фахівця, що ґрунтується на засвоєнні та використанні цілісної системи професійних знань, умінь і навичок та зумовлює необхідність підвищення якості книжкової продукції для дітей.

У межах дослідження розроблено та представлено структуру професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як робочий образ досліджуваного явища. Її цілісність визначається *професійно-когнітивним* (актуалізує мотиви щодо удосконалення дитячих освітніх видань, оволодіння фаховими знаннями, уміннями, розвиток професійної самоосвіти); *особистісно-смісловим* (характеризує доцільність переосмислення фахівцем "картини світу"); *креативно-діяльнісним* (визначає шляхи створення редакторського "полігону спроб" креативної самореалізації майбутніх фахівців); *культурно-етичним* (забезпечує поєднання процесів сприймання та впровадження в практику норм поведінки з реципієнтами (читачами, слухачами, глядачами), формування культури спілкування, накопичення професійного досвіду) компонентами (*рис. 1*). Зазначено, що її культурно-етична складова потребує вдосконалення в практичній площині.

На основі визначених критеріїв і показників (*мотиваційний, змістовий, операційний*), що відповідають виділеним компонентам структури професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, виокремлено три рівні її сформованості: *репродуктивний, конструктивний, творчий*.

Простежено взаємозв'язок між формуванням професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань і необхідністю розв'язання протиріч між теоретичним, предметним змістом редакторської діяльності й практичним міжпредметним характером професійної діяльності.

Відповідно, *формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки* у межах дослідження розглядається як спеціально організоване поетапне навчання, що забезпечує поєднання нормативної та творчої складових редакторської діяльності з урахуванням особливостей конструкції книжкової продукції для дітей.

Рис. 1. Структура професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань

Теоретично обґрунтовано модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки та визначено її блоки: *цільовий* (відображає соціальне замовлення, мету, завдання підготовки); *змістовий* (включає теоретичну та практичну підготовку студентів, яка відбувається у ході вивчення навчальних курсів і складається з ряду блоків: гуманітарного, соціально-економічного; природничо-наукового; професійного, практичного та змістового ядра – спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань"); *операційний* (охоплює систему форм, методів і засобів формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань); *результативний* (включає контроль, самоконтроль, оцінку та самооцінку сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань) (рис. 2).

У третьому розділі – "Експериментальна перевірка ефективності моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки" – представлено експериментальну програму, визначено стан сформованості професійної культури фахівців редакторсько-видавничої галузі; здійснено поетапне впровадження авторської моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки; охарактеризовано результати впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів розробленої моделі та перевірки її ефективності.

Для виявлення стану сформованості професійної культури фахівців редакторсько-видавничої галузі проведено констатувальний етап експерименту.

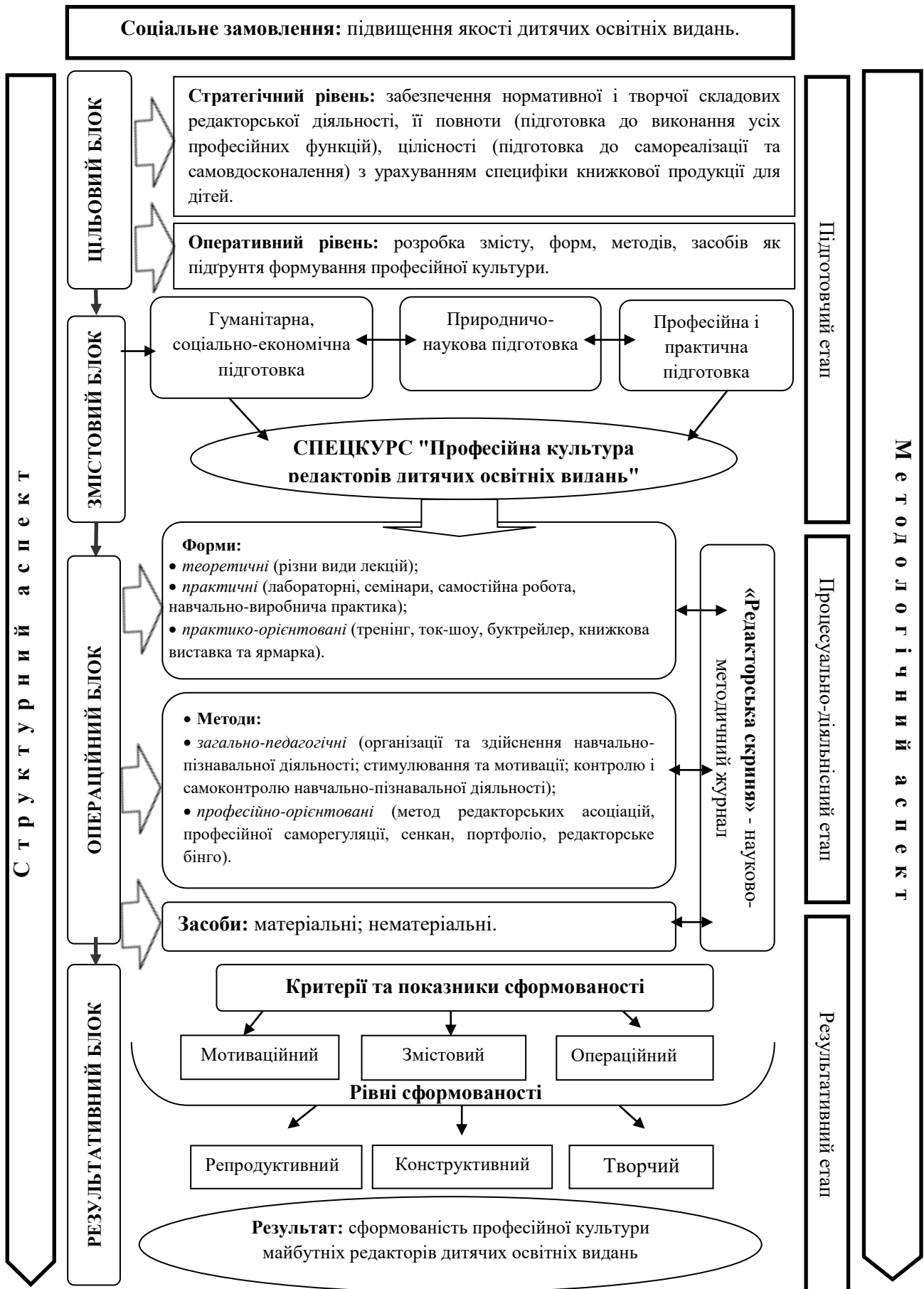

Рис. 2. Модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки

За оцінкою компетентних суддів, які визначали рівень сформованості професійної культури майбутніх редакторів, виокремлено три групи: 21 особа – на творчому рівні, 25 осіб – на конструктивному, 23 особи – на репродуктивному.

Результати проведеного аналізу підтвердили недостатній рівень сформованості професійної культури працівників редакторсько-видавничого профілю у контексті впливу на якість дитячих друкованих видань. Обґрунтовано доцільність застосування моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки, сформовано експериментальні та контрольні групи, окреслено тривалість й етапи експерименту, здійснено аналіз навчальних програм фахових дисциплін, проведено анкетування серед студентів вищих навчальних закладів редакторсько-видавничої галузі.

На формувальному етапі експериментальної роботи впроваджено авторську модель у фахову підготовку майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, що реалізувалася у три етапи (підготовчий, процесуально-діяльнісний, результативний). В експериментальних групах навчання проводилося відповідно до окреслених етапів упровадження моделі. У контрольних групах зміст і методика навчання залишилися без значних змін із переважаючим використанням традиційних підходів.

Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань на *підготовчому* етапі здійснено в межах гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової, професійної, практичної підготовки. Обґрунтовано організаційно-педагогічні засади впровадження спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань" як змістового ядра фахової підготовки.

На *процесуально-діяльнісному* етапі реалізовано мету і завдання розробленого спецкурсу. Практико-орієнтованим підґрунтям його впровадження є застосування відповідних *форм*: теоретичних (різні види лекцій), практичних (лабораторні роботи, семінари, самостійна робота, навчально-виробнича практика) й практико-орієнтованих (тренінг, ток-шоу, буктрейлер, книжкова виставка та ярмарка); *методів*: загально-педагогічних (організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; контролю і самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності), професійно-орієнтованих (метод редакторських асоціацій, професійної саморегуляції, сенкан, портфоліо, редакторське бінго); *засобів* (матеріальних, нематеріальних). Результативність використання педагогічного інструментарію визначено в ході професійно-орієнтованої діяльності над науково-методичним журналом "Редакторська скриня".

На *результативному* етапі передбачено використання набутих знань, умінь і навичок у ході проходження виробничої практики з подальшим аналізом її результативності, визначення перспектив саморозвитку у професійній діяльності. Для забезпечення ефективності фахової підготовки майбутніх редакторів дитячих освітніх видань укладено навчальний посібник

"Редакторський словник", опубліковано навчальний посібник "Дитячі освітні видання: від поняття до класифікації".

На основі узагальнення результатів формувального етапу експерименту виявлено позитивну динаміку кількісних і якісних змін у структурних компонентах професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, кожен з яких представлено системою параметрів, що оцінювалися незалежними експертами (О) й студентами (СО) (таб. 1).

Таблиця 1

Узагальнені результати дослідження сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань (формувальний етап експерименту) у відносних частотах

Показники	Контрольні групи				Експериментальні групи			
	до експерименту		після експерименту		до експерименту		після експерименту	
	О	СО	О	СО	О	СО	О	СО
Групи мотивів								
Соціальні	0,73	0,84	0,83	0,82	0,89	0,95	0,73	0,83
Особистісно-професійні	0,78	0,85	0,87	0,80	0,88	0,92	0,78	0,85
Групи знань								
Технологічні	0,62	0,70	0,81	0,64	0,75	0,86	0,60	0,74
Фахові	0,66	0,75	0,86	0,72	0,79	0,89	0,65	0,73
Прикладні	0,76	0,82	0,87	0,81	0,85	0,92	0,75	0,81
Групи вмінь								
Гностичні	0,74	0,82	0,83	0,82	0,74	0,83	0,98	0,98
Проектувальні	0,62	0,70	0,71	0,70	0,63	0,69	0,91	0,90
Конструктивні	0,71	0,78	0,79	0,78	0,71	0,77	0,96	0,97
Комунікативні	0,64	0,72	0,73	0,74	0,64	0,73	0,92	0,90
Організаційні	0,71	0,78	0,83	0,80	0,70	0,78	0,96	0,95
Оцінні	0,64	0,72	0,75	0,74	0,64	0,71	0,90	0,89

Результати експериментальної роботи засвідчили якісні зміни у студентів експериментальних груп порівняно з контрольними: у мотиваційній сфері спостерігається перехід від нестійких уявлень про якість освітніх видань і шляхи підвищення її рівня до глибокого розуміння спонукальних чинників їх розвитку; у когнітивній – від поверхневих знань, отриманих у процесі фахової підготовки, незбалансованого засвоєння відповідного матеріалу до усвідомлення комплексу теоретико-професійних і практико-орієнтованих знань із проекцією на дитячу аудиторію; в операційній – до гнучкої варіативної системи дій, здатності їх застосування у будь-якій фаховій ситуації з урахуванням досвіду провідних редакторів тощо. Отримані показники узагальнених результатів сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань (контрольні та експериментальні групи) корелюють із показниками у ході їх оцінювання компетентними суддями.

Надійність результатів перевірено за непараметричним $\hat{H}$ -критерієм Краскелла-Валліса.

Ефективність упровадження авторської моделі підтверджено позитивною динамікою сформованості кожного з компонентів та рядом якісних змін: від діяльності під керівництвом викладача до самостійного визначення мети вдосконалення професійної культури. Крім того, спостерігається перехід від традиційного, репродуктивного засвоєння знань, умінь у процесі фахової підготовки до розширення комплексу професійних знань та вмінь, їх застосування у будь-якій фаховій ситуації, усвідомлення традиційного і творчого підходів у редакторській діяльності та аналізу досвіду провідних редакторів у межах досліджуваного явища.

ВИСНОВКИ

На основі обґрунтування теоретичних засад та узагальнення результатів дослідження проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки зроблено такі **висновки**:

1. Аналіз сучасної теорії і практики фахової підготовки редакторів та вивчення стану актуалізованої проблеми свідчить про значний інтерес науковців до проблеми формування професійної культури редакторів дитячих освітніх видань, що визначено потребами сучасного книжкового ринку в якісній продукції. Досліджено історію становлення та розвитку дитячих освітніх видань на основі аналізу фахової літератури й представлено авторську періодизацію, яка включає періоди: I – зародження процесу книготворення (загальні світові ознаки – X ст. – кін. XIII ст.); II – появи книгодрукування (розвиток світських і релігійних видань – XIV ст. – XVII ст.); III – становлення та розвитку дитячих видань у контексті урізноманітнення їх типології, тематики, жанрів – XVIII ст.–XIX ст.); IV – розширення спектру дитячих видань на книжковому ринку (XX ст. – XXI ст.).

Проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід книжкових заходів як соціокультурного феномену популяризації дитячої книги. Урахування особливостей прогностичної діяльності редакторів, у зазначеному контексті, дозволяє налагоджувати контакти між суб'єктами книжкового ринку, сприяє підвищенню якості підготовки й поліграфічного виконання книги, продукує якісно новий рівень представлення книги на українському й міжнародному ринку, допомагає пропагувати культуру читання серед дітей і дорослих. Зазначене забезпечує зростання популярності автора, видавця, виявляє літературно-обдарованих дітей та молодь, сприяє формуванню професійної культури редакторів та розширює інформаційний простір держави. Доведено необхідність підвищення якості дитячих видань з урахуванням сучасних умов книжкового ринку.

2. Базовим методологічним підґрунтям вивчення проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки визначено діалектику як науково-філософський метод пояснення та опису найбільш загальних законів розвитку природи, суспільства

та людської свідомості. На загальнонауковому рівні у межах дослідження використано ряд підходів, з позиції яких найбільшою мірою представлено проблемність і концептуальне обґрунтування досліджуваного феномену, екстраполяцію системи ідей визначеного наукового напрямку на предмет дослідження: системний, особистісний, діяльнісний підходи. Конкретний рівень методології дослідження представлено культурологічним, інформаційним, професіографічним, аксіологічним і герменевтичним підходами, що визначають особливості конструювання досліджуваного явища.

Новизна актуалізованої проблеми зумовила необхідність упровадження сучасної теорії вивчення комунікаційних процесів, яка у науковому обігу отримала назву "теорія грамотності" (дотримання правил орфографії та пунктуації у письмовому висловлюванні, відповідна реалізація різноманітних жанрів в усному й письмовому висловлюванні, достатнє володіння фаховими знаннями тощо).

На основі теоретичного аналізу визначено й сформульовано базові категорії дослідження: "дитячі освітні видання", "редакторська діяльність", "професійна культура редакторів дитячих освітніх видань". У результаті, поняття "*професійна культура майбутніх редакторів дитячих освітніх видань*" тлумачиться як інтегральна характеристика професійного розвитку фахівця, що ґрунтується на засвоєнні та використанні цілісної системи професійних знань, умінь і навичок та зумовлює необхідність підвищення якості книжкової продукції для дітей.

3. Науково обґрунтовано та експериментально перевірено структуру професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань, яка складається із таких компонентів: *професійно-когнітивний* (актуалізує мотиви щодо удосконалення дитячих освітніх видань, оволодіння фаховими знаннями, вміннями, розвиток професійної самоосвіти); *особистісно-смісловий* (характеризує доцільність переосмислення фахівцем "картини світу"); *креативно-діяльнісний* (визначає шляхи створення редакторського "полігону спроб" креативної самореалізації майбутніх фахівців); *культурно-етичний* (забезпечує поєднання процесів сприймання та впровадження в практику норм поведінки з реципієнтами (читачами, слухачами, глядачами), формування культури спілкування, накопичення професійного досвіду) компонентами). Доведено, що взаємозв'язок усіх компонентів визначає ефективність формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань в умовах підвищення якості друкованої продукції.

4. В основу розробки критеріїв та показників досліджуваного явища покладено врахування структури професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань. Вони є об'єктивними і поєднують найбільш суттєві ознаки досліджуваного явища, охоплюють його типові сторони, включають несуперечливі характеристики та складають у результаті цілісну картину щодо досліджуваного явища. Визначено критерії (*мотиваційний, змістовий, операційний*) та показники сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань. Виокремлено рівні (*репродуктивний, конструктивний, творчий*) сформованості професійної культури майбутніх

редакторів дитячих освітніх видань.

Обґрунтовано доцільність *формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки*, яке у межах дослідження розглядається як спеціально організоване поетапне навчання, що забезпечує поєднання нормативної та творчої складових редакторської діяльності з урахуванням особливостей конструкції книжкової продукції для дітей.

5. Здійснено апробацію авторської моделі, що включає: *цільовий* (відображає соціальне замовлення, мету, завдання підготовки); *змістовий* (включає теоретичну та практичну підготовку студентів, яка відбувається у ході вивчення навчальних курсів і складається з ряду блоків – гуманітарного, соціально-економічного; природничо-наукового; професійного, практичного та змістового ядра – спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань"); *операційний* (охоплює систему форм, методів і засобів формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань); *результативний* (включає контроль, самоконтроль, оцінку та самооцінку сформованості професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань) блоки. Її реалізацію здійснено у три етапи (підготовчий, процесуально-діяльнісний, результативний), що передбачало рух від збагачення фахових дисциплін спеціальними знаннями та впровадження спецкурсу "Професійна культура редакторів дитячих освітніх видань" як змістового ядра фахової підготовки студентів відповідного профілю з урахуванням завдань підвищення їх професійної культури.

Ефективність та доцільність використання авторської моделі доведено експериментально за допомогою методів математичної статистики, про що свідчить підвищення результатів сформованості професійної культури в експериментальних групах.

Представлена робота не претендує на вичерпне вирішення всіх аспектів досліджуваної проблеми. Отримані результати свідчать про необхідність подальшого поглибленого теоретично-практичного вивчення змісту формування професійної культури редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки, професійно-орієнтованої розробки і впровадження форм, методів і засобів підготовки фахівців відповідного профілю, розробки методичних рекомендацій забезпечення процесу формування професійної культури у ході вивчення фахових дисциплін студентами редакторсько-видавничого профілю з використанням інноваційних технологій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Миколаєнко Н. М. До питання формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. № 5 (71). – С. 48-51.

2. Миколаєнко Н. М. Дитячі освітні видання: експлікація до проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // Педагогіка і психологія професійної освіти : наук.-метод. журнал. – 2014. – № 3. – С. 211-220.

3. Миколаєнко Н. М. Виставки та ярмарки як основні форми реалізації книжкових заходів: до проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань / Н. М. Миколаєнко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. № 5 (77). – С. 149-152.

4. Миколаєнко Н. М. "Професійна культура": аналіз наукових досліджень / Н. М. Миколаєнко // Науковий вісник Ужгородського національного університету – 2014. – № 32. – С. 120-123. – (Серія "Педагогіка. Соціальна робота").

5. Миколаєнко Н. М. Полікультурний аспект дитячих освітніх видань / Н. М. Миколаєнко // Проблеми освіти : зб. наук. пр. – Вінниця-Київ, 2015. – Вип. 82. – С. 169-171.

6. Миколаєнко Н. М. Акмеологічний підхід до формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань / Н. М. Миколаєнко // Проблеми освіти : зб. наук. пр. – Житомир-Київ, 2015. – Вип. 84. – С. 240-242.

7. Миколаєнко Н. Н. Детские образовательные издания: становление и развитие / Н. Н. Миколаєнко // Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта : наук. практ. часопіс. – 2016. – № 6 (84). – С. 125-130.

8. Миколаєнко Н. М. Формирование профессиональной культуры будущих редакторов : от понятия к исследованию особенностей / Н. М. Миколаєнко // Образование и эпоха (актуальная научная парадигма) : [монография] / [С. И. Беловицкая, В. А. Далингер, Е. И. Дворникова и др.] ; под общей ред. проф. В. Я. Нагавичене. – Воронеж, 2014. – Кн. 4. – С. 128-138.

9. Миколаєнко Н. М. Просвітницькі видання А. С. Макаренка. / Н. М. Миколаєнко // Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття : [монографія] / за ред. О. А. Дубасенюк .: – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 58-63.

10. Редакторська скриня : наук.-метод. журн. / за заг. ред. Н. М. Миколаєнко – Житомир, 2014. – 38 с.

11. Редакторська скриня : наук.-метод. журн. / за заг. ред. Н. М. Миколаєнко – Житомир, 2015. – 40 с.

12. Редакторська скриня : наук.-метод. журн. / за заг. ред. Н. М. Миколаєнко – Житомир, 2016. – 44 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

13. Миколаєнко Н. М. Формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // Держава та регіони : наук.-виробн. журнал Запорізького класичного університету. –2013. – № 3-4 (15-16) – С. 149-153. – (Серія "Соціальні комунікації").

14. Миколаєнко Н. М. Компетентнісні профілі майбутнього редактора / Н. М. Миколаєнко // Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – Квіт.-черв. – Т. 55. – С. 133-137.

15. Миколаєнко Н. М. Освітні видання: до проблеми видавничої і мовної культури / Н. М. Миколаєнко // Сучасний підручник: вимоги та перспективи : зб. наук. праць молодих дослідників / за заг. ред. Ю. В. Березюк. – Житомир, 2012. – С. 45-49.

16. Миколаєнко Н. М. Професійна культура редактора: основна характеристика / Н. М. Миколаєнко // Наука і вища освіта : матеріали XX Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених : у 3 т. – Запоріжжя, 2012. – Т. 3. – С. 83-84.

17. Миколаєнко Н. М. Роль професійної культури у формуванні особистості майбутніх редакторів // матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ["Становлення особистості професіонала : перспективи і розвиток"], (Одеса, 24-25 лютого 2012 р). – Одеса, 2012. – С. 64-65.

18. Миколаєнко Н. М. До питання етичної культури у процесі фахової підготовки редакторів дитячих видань / Н. М. Миколаєнко //: матеріали Междунар. научно-практ. конф. ["Возрождение духовности в современном мире: взаимодействие церкви и образования"], (Харьков, 26-27 апреля 2012 г.). – Харьков, 2012. – С. 221-223.

19. Миколаєнко Н. М. Компоненти формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // Аспект: науч. журнал: материалы междунар. научн.-практ. конф. ["Воздействия социальной среды на воспитания и формирования личности : классические и инновационные подходы к изучению проблематики"], (Донецк, 20-21 декабря 2012 г.) – Донецк, 2012. – № 13. – С. 55-57.

20. Миколаєнко Н. М. Сутнісна характеристика поняття "професійна культура" / Н. М. Миколаєнко // Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку : зб. наук. пр. / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир, 2012. – С. 539-544.

21. Миколаєнко Н. М. Деякі аспекти формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" : тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – Київ : Гнозис, 2013. – Дод. 1 до вип. 31, Т. VIII (50). – С. 284-290.

22. Миколаєнко Н. М. Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань як наукова проблема / Н. М. Миколаєнко // матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. ["Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток"], (Одеса, 15-16 лютого 2013 р.). – Одеса, 2013. – С. 274-278.

23. Миколаєнко Н. М. Професійна культура у контексті наукових досліджень / Н. М. Миколаєнко // Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2013. – С. 67-72.

24. Миколаєнко Н. М. Вітчизняний та зарубіжний досвід формування професійної культури майбутніх редакторів / Н. М. Миколаєнко // матеріали

Всеукр. наук.-практ. конф. з між нар. участю ["Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців"], (Хмельницький, 25-26 квітня 2013 р.) / ред. колегія: д. психол. н., проф. Є. М. Потапчик (голов. ред.), к. психол. н., доц. О. В. Кулешова, к. психол. н., доц. Л. О. Подкоритова та ін / М-во освіти та науки, молоді та спорту України, Хмельницький нац. ун-т, каф. практи. психол. та педагог. – Хмельницький, 2013. – С. 160-162.

25. Миколаєнко Н. М. Роль дитячих освітніх видань у процесі виховання та розвитку особистості / Н. М. Миколаєнко // матеріали V Міжвуз. наук.-практ. конф. студентів та молодих учених ["Організаційно-педагогічні аспекти формування та розвитку майбутнього фахівця"], (Ялта, Євпаторійський інститут соціальних наук республіканського вищого навчального закладу "Кримський гуманітарний університет", 28-31 травня 2013 р.). – Євпаторія, 2013. – С. 202-203.

26. Миколаєнко Н. М. Становлення і розвиток дитячих освітніх видань в Україні / Н. М. Миколаєнко // Аспект: научн. журнал: матеріали VI Міжнарод. научн.-практ. конф. ["Тенденции, проблемы перспективы развития научных исследований"], (Донецк, 21-23 августа 2013 г.). – Донецк, 2013. – № 15. – С. 86-88.

27. Миколаєнко Н. М. Сутність дефініції "професійна культура" / Н. М. Миколаєнко // Аспект: научн. журнал: матеріали IV Міжнарод. научн.-практ. конф. ["Психология и педагогика в системе современного научного знания"], (Донецк, 5-7 октября 2013 г.) – Донецк, 2013. – № 17 (Т. 2). – С. 91-94.

28. Миколаєнко Н. М. Особливості дитячої літератури в радянський період / Н. М. Миколаєнко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка / за заг. ред. д.ф.н. М. П. Ткачука – Тернопіль, 2014. – Вип. 39. – С. 511-514. – (Серія "Літературознавство").

29. Миколаєнко Н. М. Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань: професіологічний аспект / Н. М. Миколаєнко // матеріали IV Всеукр. наук. конфер. з міжнар. участю ["Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук"], (Дніпропетровськ, 14-15 липня 2014 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – Ч. 3. – С. 55-58.

30. Миколаєнко Н. М. Інноваційні підходи до формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань: аналіз книжкових заходів / Н. М. Миколаєнко // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Житомир, 22-23 травня 2014 р.) / за ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 395-401.

31. Миколаєнко Н. М. Становлення і розвиток дитячих освітніх видань в Україні / Н. М. Миколаєнко // матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Вінниця, 15-16 травня, 2014 р.) / наук. ред. В. О. Гандзюк. – Вінниця, 2014. – С. 51-63.

32. Миколаєнко Н. М. Модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки: змістовий компонент / Н. М. Миколаєнко // матеріали IV Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

["Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події"], (Львів, 18-19 вересня 2015 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubgd.lviv.ua/moodle/mod/folder/view.php?id=9495>.

33. Миколаєнко Н. М. Презентація моделі формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки / Н. М. Миколаєнко // Креативна педагогіка : [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва "Полісся". – Житомир, 2016. – Вип. 11. – С. 109-114.

34. Освітньо-виховне підґрунтя формуванні професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань / Н. М. Миколаєнко // Формування професійної майстерності майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу : матер. XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 17-18 листопада 2016 р.) / за ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. – Житомир, 2016. – С. 395-401.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

35. Редакторський словник : навч. посіб. / упоряд. Н. М. Миколаєнко. – Житомир, 2012. – 72 с.

36. Дитячі освітні видання : від поняття до класифікації : навч. посіб. / за ред. Н. М. Миколаєнко – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 86 с.

АНОТАЦІЯ

Миколаєнко Н. М. Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2017.

Дисертаційна робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки. Охарактеризовано історичний аналіз становлення та розвитку дитячих освітніх видань як теоретичне підґрунтя актуалізованої проблеми. Розглянуто вітчизняний та зарубіжний досвід книжкових заходів у контексті трансформації освітньої дитячої видавничої продукції. Здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми розвитку дитячих освітніх видань в умовах сучасного книжкового ринку.

Узагальнено теоретичні засади редакторської діяльності. Розроблено і науково обґрунтовано структуру формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань. Визначено критерії та показники рівня її сформованості. Розроблено модель формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки. Експериментально перевірено ефективність її упровадження у навчальний процес вищої школи та окреслено перспективи подальших наукових пошуків.

Ключові слова: дитячі освітні видання, професійна культура, редакторська діяльність, фахова підготовка, формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань.

АННОТАЦИЯ

Миколаенко Н. Н. Формирования профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, 2017.

Диссертация посвящена проблеме формирования профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий в процессе профессиональной подготовки. Осуществлен исторический анализ становления и развития детских образовательных изданий как теоретическая основа исследования актуализированной проблемы. Рассмотрен отечественный и зарубежный опыт проведения книжных выставок и ярмарок в контексте трансформации детской образовательной издательской продукции. Охарактеризованы теоретико-методологические основы проблемы развития детских образовательных изданий в условиях современного книжного рынка.

Обобщены теоретические положения редакторской деятельности в условиях повышения качества печатных изданий. Разработана и теоретически обоснована структура профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий, выделены ее компоненты: профессионально-когнитивный (профессиональные знания, умения и способы деятельности; профессиональное самообразование); личностно-смысловой (личностная роль в социальной действительности (картина мира), усовершенствование социальной перцепции на основе возрастных особенностей); креативно-деятельностный (способность к критическому мышлению, конструктивному поведению, креативной профессиональной деятельности); культурно-этичный (знания общей культуры, корпоративного этикета, профессионального имиджа) компоненты. Выявлено, что все они находятся в тесном взаимодействии.

Определены критерии (мотивационный, смысловой, операционный) и показатели сформированности профессиональной культуры, отображающие сущностные характеристики уровня сформированности профессиональной культуры и дифференцируются как репродуктивный, конструктивный, творческий.

Теоретически разработана модель формирования профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий в процессе профессиональной подготовки. Ее эффективность подтверждена экспериментально путем внедрения в учебный процесс высших учебных заведений Украины.

Ключевые слова: детские образовательные издания, профессиональная

культура, редакторская деятельность, профессиональная подготовка, формирование профессиональной культуры будущих редакторов детских образовательных изданий.

SUMMARY

Mykolaienko N. Forming the professional culture of prospective editors of children's educational editions in the process of their professional training. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Zhytomyr State University named after Ivan Franko Zhytomyr, 2017.

The thesis is dedicated to the problem of formation of the professional culture of prospective editors of children's educational editions in the process of their professional training.

The historical analysis of formation and development of children's educational editions as the theoretical basis of the actualized problem is made. The theoretical principles of editorial activity are grounded in order to improve the quality of printed publications, its content and structure are defined.

The domestic and foreign experience of book activities in the context of the transformation of educational children's publishing products are analyzed. The theoretical and methodological foundations of the problem of development of children's educational editions are determined.

The state of formation of professional culture of prospective editors of children's educational editions as a strategically developed process is analyzed. The structure is developed and theoretically grounded. The criteria and indicators of the level of formation of the investigated culture are determined and characterized. The model of formation of professional culture of prospective editors of children's educational editions in the process of their professional training in modernization of modern education is methodologically substantiated. The effectiveness of its implementation has been experimentally tested and prospects for further scientific research are outlined.

Key words: children's educational editions, professional culture, editorial activity, professional training, formation of professional culture of prospective editors of children's educational editions.